

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

**ЛУЦЬКИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»**

Кафедра фізичної терапії та корекційної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Луцького інституту
розвитку людини
Університету «Україна»

С.С. Савич
«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 1.2 ОХОРОНА ПРАЦІ, БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА
ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ**

освітня програма: «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
освітнього рівня другий (магістерський)
галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
спеціальність: В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа

Вид дисципліни: обов'язкова

Обсяг, кредитів: 90/3

Форма підсумкового контролю: залік

Луцьк 2025 рік

Робоча програма «Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист» для здобувачів освіти за галуззю знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки спеціальністю В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа

«25» серпня 2025 року, 37 с.

Розробники: Борцевич С.В., к.мед.наук, доцент кафедри фізичної реабілітації та соціального забезпечення

Викладачі: Борцевич С.В., к.мед.наук, доцент кафедри фізичної реабілітації та соціального забезпечення

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фізичної терапії та корекційної діяльності

Протокол від «27»серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри фізичної терапії
та корекційної діяльності

Вікторія МАЙСТРУК

Гарант освітньої-професійної програми:
«27» серпня 2025 року

Доктор філологічних
наук, професор

Зінаїда ПАХОЛОК

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2025/2026	2026/2027	2027/2028	2028/2029
Дата засідання кафедри				
№ протоколу				
Підпис завідувача кафедри				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу <http://vo.ukraine.edu.ua/> за адресою: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=30829>

**Робочу програму навчальної дисципліни перевірено
«28» серпня 2025р.**

Заступник директора з
освітньої діяльності

Інна ІВАНЮК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній/освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Загальний обсяг кредитів – 3 кредити ЄКТС	Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни обов’язкова	
Загальний обсяг годин – 90 годин	Спеціальність В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа	Цикл підготовки загальний	
Модулів – 1	Спеціалізація	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська	Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи – 4	Освітній/освітньо-професійний ступінь: магістр	16 год	4 год
		Практичні, семінарські	
14 год		4 год	
Лабораторні			
0 год		0 год	
Самостійна робота			
60 год		82 год	
Індивідуальні завдання: год			
Вид семестрового контролю: залік			
Частка аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 33,3% для заочної форми здобуття освіти – 6,7%			

Програма дисципліни виконується в повному обсязі не залежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми становить – 25% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти заочної форми мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, контрольні роботи заплановані програмою дисципліни і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал опанувати за наявними матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми здобуття освіти для здобуття ними усіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання, університет надає додаткову можливість бажаючим здобувачам освіти заочної форми доєднатись за розкладом до аудиторних занять здобувачів освіти денної форми здобуття освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: набуття здобувачами освіти компетентностей, знань і умінь, необхідних практичних навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки у сфері охорони праці та цивільного захисту, з урахуванням ризику виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах господарювання.

Дисципліна «Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист» розроблена для здобувачів освіти ступеня магістр.

Навчальна дисципліна «Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист» складається із трьох змістових модулів, вивчається протягом одного семестру і передбачає диференційний залік.

Завдання:

- набуття здобувачами освіти знань, умінь і здатностей (компетентностей) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку;
- опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях (НС) і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі;
- засвоєння здобувачами освіти новітніх теорій, методів і технологій із прогнозування надзвичайних ситуацій, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення надзвичайних ситуацій, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- перелік основних законодавчих і нормативно-правових актів України з питань охорони праці, засади державного нагляду і громадського контролю за їх дотриманням;
- фізіологічні основи трудової діяльності та методи гігієнічного нормування шкідливих виробничих чинників (мікроклімат, освітлення, шум), вимоги безпеки до виробничого обладнання, організації робочих місць і забезпечення електробезпеки персоналу;
- класифікацію об'єктів за вибухопожежною небезпекою, основи системи забезпечення пожежної безпеки, способи і засоби попередження та гасіння пожеж;
- категорійно-понятійний апарат безпеки життєдіяльності (небезпека, ризик, допустимий ризик) і класифікацію джерел техногенної, природної, екологічної, біологічної та соціальної небезпеки;
- класифікацію надзвичайних ситуацій, характеристику вражаючих факторів та осередків ураження при НС техногенного й природного характеру, методи оцінювання радіаційної та хімічної обстановки;
- засоби індивідуального та колективного захисту населення, порядок надання домедичної допомоги при невідкладних станах;
- нормативно-правові засади державної політики у сфері цивільного захисту, структуру та режими функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту, види й порядок проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

вміти:

у виробничо-технологічній діяльності:

- обґрунтовувати вибір безпечних режимів і параметрів виробничих процесів;
- виконувати функції та повноваження з охорони праці на робочому місці;
- усувати причини нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві;
- застосовувати засоби індивідуального захисту, сховища та інші захисні споруди в умовах надзвичайних ситуацій;
- надавати домедичну допомогу постраждалим від різних видів небезпек (опіки, ураження отруйними речовинами, переломи, ураження електричним струмом тощо);

в організаційно-управлінській діяльності:

- організовувати профілактику виробничого травматизму та професійної захворюваності;
 - забезпечувати дотримання вимог охорони праці й цивільного захисту в діяльності первинного виробничого колективу;
 - проводити навчання та перевірку знань з питань охорони праці серед працівників підрозділу;
 - прогнозувати вплив небезпек різного походження на здоров'я людини й довкілля, застосовувати елементи теорії ризику для їх оцінювання;
 - оцінювати наслідки надзвичайних ситуацій радіаційного та хімічного характеру й обґрунтовувати пропозиції щодо забезпечення безпеки;
 - оцінювати відповідність виробничого середовища вимогам запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та надійність захисту персоналу об'єкта;
 - організовувати заходи зі збереження життя, здоров'я персоналу, а також матеріальних і культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій у межах професійних обов'язків на первинній посаді;
- у проектно-конструкторській діяльності:*
- впроваджувати безпечні технології та оптимальні режими праці;
 - проектувати й організовувати робочі місця з урахуванням сучасних вимог охорони праці.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

ЗК 3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ПЕРЕЛІК СПЕЦІАЛЬНИХ (ФАХОВИХ) ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

ФК 2. Здатність організовувати роботу та здійснювати керівництво інформаційно-аналітичними структурними підрозділами на підприємствах, в організаціях та установах, зокрема в архівних та бібліотечних.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

ПРН 1. Формувати стратегії системної організації, модернізації, підвищення ефективності управління інформаційною, бібліотечною та архівною діяльністю.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Змістовий модуль 1. Охорона праці

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці. Розглядаються поняття охорони праці, її соціальна, економічна і технічна складові, система законодавчих та нормативних актів України (Конституція, Закон «Про охорону праці», КЗпП), а також підвищені гарантії захисту неповнолітніх, жінок та осіб з інвалідністю. Окремо висвітлюється державне управління охороною праці, повноваження органів державного нагляду та роль громадського контролю (профспілок) у забезпеченні безпечних умов праці.

Тема 2. Організація охорони праці на підприємстві. Розкривається структура системи управління охороною праці (СУОП), порядок навчання та проведення інструктажів (вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий). Аналізуються поняття виробничого травматизму й професійних захворювань, їх класифікація та порядок розслідування нещасних випадків. Розглядаються основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю: квотування робочих місць, індивідуальні програми реабілітації.

Тема 3. Основи фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки. Вивчаються фізіологічні основи трудової діяльності (динаміка працездатності, тяжкість і напруженість праці), гігієнічне нормування шкідливих виробничих чинників (мікроклімат, освітлення, шум). Друга частина теми присвячена теорії процесів горіння, класифікації пожежної небезпеки об'єктів та способам і засобам попередження й гасіння пожеж.

Змістовий модуль 2. Безпека життєдіяльності

Тема 4. Категорії й поняття безпеки життєдіяльності. Розглядається БЖД як наука, її предмет, мета та понятійний апарат (небезпека, ризик, допустимий ризик). Класифікуються небезпеки за походженням, характером впливу та наслідками. Окремо аналізуються джерела небезпек у виробничій сфері та причини побутового травматизму разом із порядком надання домедичної допомоги.

Тема 5. Природні та техногенні небезпеки. Висвітлюються класифікація й характер прояву природних загроз (геологічні, метеорологічні, гідрологічні явища) та їхній вплив на людей, тварин, рослини й об'єкти економіки. Друга частина розкриває класифікацію техногенних небезпек і детально розглядає наслідки аварій на радіаційно- та хімічно небезпечних об'єктах.

Тема 6. Соціально-політичні небезпеки. Аналізуються види й характеристики соціально-політичних небезпек (збройні конфлікти, тероризм, масові заворушення), соціальні та психологічні фактори ризику. Окрема увага приділяється поведінковим реакціям населення у надзвичайних ситуаціях — механізмам виникнення натовпу й паніки та способам управління ними.

Змістовий модуль 3. Цивільний захист

Тема 7. Основи цивільного захисту. Розкривається поняття цивільного захисту як складової національної безпеки, його правове регулювання (Кодекс цивільного захисту України). Детально розглядається структура Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ), її рівні й режими функціонування, склад сил цивільного захисту та порядок оповіщення населення.

Тема 8. Моніторинг та планування заходів цивільного захисту. Вивчаються методи моніторингу й прогнозування виникнення надзвичайних ситуацій, їх класифікація за походженням і масштабом наслідків. Розглядається порядок планування заходів цивільного захисту на об'єктах господарської діяльності як для умов мирного часу, так і з урахуванням особливостей воєнного стану.

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передують цій дисципліні:

Для дисципліни «Охорона праці, безпека життєдіяльності і цивільний захист» передумовою є опанування базових курсів, що формують загальне уявлення про освітнє середовище та комунікацію сформованих під час навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.

Міжпредметні зв'язки: «Правове забезпечення інформаційної діяльності та захист інтелектуальної власності»; «Управління інноваційними документно-інформаційними проєктами»; «Стратегічний та операційний менеджмент і маркетинг інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності, методи бібліо- та вебметричного аналізу інформаційних потоків та масивів», «Автоматизація інформаційних процесів, баз даних, комп'ютерні технології в галузі, електронні бібліотеки та архіви, семантичний веб, вебсервіси та соціальні медіа».

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр.	лаб	інд			л	сем	Пр.	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1. Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист															
Змістовий модуль 1. Охорона праці															
Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці.	9	2	-	0	-	-	7	9	0	-	0	-	-	9	АР: обговорення, виконання завдань СР: Співбесіда, виконання завдань ІР: виконання ІНДЗ
Тема 2. Організація охорони праці на підприємстві.	11	2	-	2	-	-	7	11	1	-	0	-	-	10	АР: обговорення, виконання завдань СР: Співбесіда, виконання завдань ІР: виконання ІНДЗ
Тема 3. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії та пожежної безпеки.	15	2	-	2	-	-	11	15	1	-	2	-	-	12	АР: обговорення, виконання завдань СР: Співбесіда, виконання завдань ІР: виконання ІНДЗ
Разом за змістовим модулем 1	35	6	-	4	-	-	25	35	2	-	2	-	-	31	
Змістовий модуль 2. Безпека життєдіяльності															
Тема 4. Категорії й поняття безпеки життєдіяльності.	9	2	-	2	-	-	5	9	0	-	0	-	-	9	АР: обговорення, виконання завдань СР: Співбесіда

															да, виконан ня завданн я ІР: виконан ня ІНДЗ
Тема 5. Природні та техногенні небезпеки та їх наслідки.	11	2	-	2	-	-	7	11	0	-	2	-	-	9	АР: обговор ення, виконан ня завдань СР: Співбесі да, виконан ня завданн я ІР: виконан ня ІНДЗ
Тема 6. Соціально-політичні небезпеки.	11	2	-	2	-	-	7	11	1	-	0	-	-	10	АР: обговор ення, виконан ня завдань СР: Співбесі да, виконан ня завданн я ІР: виконан ня ІНДЗ
Разом за змістовим модулем 2	31	6	-	6	-	-	19	31	1	-	2	-	-	28	
Змістовий модуль 3. Цивільний захист															
Тема 7. Основи цивільного захисту.	11	2	-	2	-	-	7	11	0	-	0	-	-	11	АР: обговор ення, виконан ня завдань СР: Співбесі да, виконан ня завданн я ІР: виконан ня ІНДЗ
Тема 8. Моніторинг та планування заходів цивільного захисту.	13	2	-	2	-	-	7	13	1	-	0	-	-	12	АР: обговор ення, виконан ня завдань СР: Співбесі да, виконан ня завданн я ІР: виконан ня ІНДЗ
Разом за змістовим модулем 3	24	4	-	4	-	-	14	24	1	-	0	-	-	23	

Усього годин	90	16	-	14	-	-	60	90	4	-	4	-	-	82	
--------------	----	----	---	----	---	---	----	----	---	---	---	---	---	----	--

Примітки. 1. Слід зазначати також теми, винесені на самостійне вивчення. 2. *АР* – аудиторна робота, *СР* – самостійна робота, *ІР* – індивідуальна робота. 3. Можуть застосовуватися такі форми і методи контролю знань, як опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання, реферат, співбесіда, огляд додаткової літератури, підготовка та проведення презентації, письмове тестування, комп'ютерне тестування тощо.

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист»

Разом: 90 год, лекції – 16 год, практичні заняття – 14 год, самостійна робота – 60 год

Модулі	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3	
Назва модуля	<i>Охорона праці</i>			<i>Безпека життєдіяльності</i>			<i>Цивільний захист</i>	
Кількість балів за модуль	7 балів			11 балів			7 балів	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	<i>Тема лекції 1</i>	<i>Тема лекції 2</i>	<i>Тема лекції 3</i>	<i>Тема лекції 4</i>	<i>Тема лекції 5</i>	<i>Тема лекції 6</i>	<i>Тема лекції 7</i>	<i>Тема лекції 8</i>
Теми семінарських занять								
Теми практичних занять		<i>Тема заняття 2</i>	<i>Тема заняття 3</i>	<i>Тема заняття 4</i>	<i>Тема заняття 5</i>	<i>Тема заняття 6</i>	<i>Тема заняття 7</i>	<i>Тема заняття 8</i>
Теми лабораторних занять								
Самостійна робота	15 балів							
Тести	40 балів							
ІНДЗ	20 балів							
Види поточного контролю	Поточне опитування, тестування							
Підсумковий контроль	Залік							

4.3. Форми організації занять

4.3.1 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема: Розслідування нещасних випадків на виробництві та профілактика виробничого травматизму 1. Ознайомитися з порядком розслідування нещасного випадку на виробництві та структурою акта за формою Н-1. 2. За умовним сценарієм визначити вид, причини (організаційні, технічні, психофізіологічні) та ступінь тяжкості нещасного випадку. 3. Розрахувати показники виробничого травматизму на підприємстві (коефіцієнти частоти та тяжкості) за наведеними статистичними даними. 4. Розробити комплекс організаційно-технічних заходів профілактики повторення подібних випадків.	2
2	Тема: Оцінювання санітарно-гігієнічних умов праці та пожежної безпеки виробничого приміщення 1. Визначити фактичні параметри мікроклімату робочого місця (температура, вологість, швидкість руху повітря) і порівняти їх із нормативними значеннями. 2. Виконати розрахунок штучного освітлення робочого місця та порівняти отриману освітленість із нормативною. 3. Оцінити рівень виробничого шуму на робочому місці порівняно з допустимими нормами, запропонувати заходи шумозахисту. 4. Визначити категорію приміщення за вибухопожежною та пожежною небезпекою, обґрунтувати протипожежні заходи.	2
3	Тема: Ідентифікація виробничих і побутових небезпек та надання домедичної допомоги 1. Визначити перелік потенційних небезпечних і шкідливих чинників на умовному робочому місці та в побуті, класифікувати їх. 2. Оцінити рівень ризику кожного чинника та запропонувати заходи його зниження. 3. Відпрацювати алгоритм домедичної допомоги при типових побутових і виробничих травмах (порізи, опіки, ураження струмом, переломи). 4. Розв'язати ситуаційне завдання з надання домедичної допомоги постраждалому.	2
4	Тема: Оцінювання наслідків техногенних аварій та економічних збитків від забруднення довкілля 1. Оцінити радіаційну обстановку на території умовного підприємства внаслідок аварії на атомній станції. 2. Оцінити хімічну обстановку під час аварії з викидом СДОР (глибина й площа зони зараження, час підходу). 3. Розрахувати економічні збитки внаслідок наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. 4. Порівняти три види аварій за масштабом і тривалістю наслідків, обґрунтувати пріоритетність заходів захисту населення.	2
5	Тема: Аналіз соціально-політичних небезпек і поведінки	2

	населення у надзвичайних ситуаціях 1. Класифікувати запропоновані приклади соціально-політичних небезпек за видами. 2. Проаналізувати сценарій виникнення масової паніки, визначити стадії її розвитку. 3. Розробити алгоритм дій відповідальної особи щодо запобігання паніці й управління евакуацією. 4. Обґрунтувати заходи особистої безпеки та інформаційної гігієни в умовах нестабільності.	
6	Тема: Організація оповіщення населення та взаємодії сил цивільного захисту на об'єкті 1. Визначити рівень і режим функціонування ЄДСЦЗ, що відповідає умовам запропонованого сценарію. 2. Розробити схему оповіщення персоналу й відвідувачів об'єкта про загрозу НС. 3. Визначити склад сил цивільного захисту для реагування та порядок їх взаємодії. 4. Скласти алгоритм дій персоналу за сигналом «Повітряна тривога».	2
7	Тема: Моніторинг надзвичайних ситуацій та розроблення плану цивільного захисту об'єкта 1. Проаналізувати дані умовного моніторингу та спрогнозувати ймовірність виникнення НС на об'єкті. 2. Класифікувати змодельовану НС за походженням і рівнем масштабу наслідків. 3. Розробити основні розділи плану цивільного захисту об'єкта для умов мирного часу. 4. Доопрацювати план з урахуванням особливостей організації ЦЗ в умовах воєнного стану.	2

4.3.2. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проєкт)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ конспект із теми (модуля) за заданим планом (**2 бали**);
- ✓ конспект із теми (модуля) за планом, який здобувач освіти розробив самостійно (**3 бали**);
- ✓ анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (**3 бали**);
- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (**2 бали**);
- ✓ повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття з теми, аналіз інформації, самостійні дослідження (**3 бали**);
- ✓ дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (**5 балів**);
- ✓ проходження додаткового(-их) курсу(-ів) (неформальна освіта) з тематики

дисципліни (5 балів за один, 10 – за всі);

- ✓ дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **10 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Теми рефератів

Змістовий модуль 1. Охорона праці

1. Правові основи охорони праці в Україні: система законодавчих і нормативних актів.
2. Конституційні гарантії права громадян на безпечні умови праці.
3. Міжнародні стандарти охорони праці та їх імплементація в українське законодавство.
4. Особливості охорони праці неповнолітніх працівників.
5. Охорона праці жінок: правові гарантії та обмеження важких і шкідливих робіт.
6. Соціальний захист та охорона праці осіб з інвалідністю на виробництві.
7. Державне управління охороною праці: структура, функції, повноваження органів.
8. Державний нагляд за дотриманням законодавства про охорону праці.
9. Громадський контроль за охороною праці на підприємстві: права профспілок.
10. Система управління охороною праці на підприємстві: побудова та функціонування.
11. Навчання, інструктаж і перевірка знань працівників з питань охорони праці.
12. Виробничий травматизм: причини виникнення, класифікація, методи розслідування.
13. Професійні захворювання: діагностика, профілактика, соціальний захист потерпілих.
14. Основи фізіології праці: працездатність людини та фактори її зниження.
15. Гігієна праці та виробнича санітарія: нормування шкідливих виробничих факторів.

Змістовий модуль 2. Безпека життєдіяльності

1. Безпека життєдіяльності як наука: предмет, завдання, категорійно-понятійний апарат.
2. Класифікація небезпек за походженням, характером впливу та наслідками.
3. Небезпеки у виробничій сфері: джерела виникнення та засоби попередження.
4. Побутовий травматизм: причини, профілактика, надання першої допомоги.
5. Природні загрози: класифікація та характер їхнього прояву.

6. Геологічні небезпечні явища та їх вплив на людину і навколишнє середовище.

7. Метеорологічні та гідрологічні небезпечні явища: причини, наслідки, захист населення.

8. Техногенні небезпеки: класифікація та характеристика джерел техногенного ризику.

9. Аварії на радіаційно-небезпечних об'єктах: наслідки для людини та довкілля.

10. Хімічно небезпечні об'єкти та аварії з викидом небезпечних хімічних речовин.

11. Соціально-політичні небезпеки: види, характеристика, причини виникнення.

12. Соціальні фактори ризику та їхній вплив на життєдіяльність людини.

13. Психологічні аспекти поведінки населення у надзвичайних ситуаціях.

14. Натоп як соціально-психологічне явище: паніка та способи запобігання їй.

15. Забезпечення особистої безпеки в умовах соціально-політичної нестабільності.

Змістовий модуль 3. Цивільний захист

1. Цивільний захист як складова національної безпеки України.

2. Єдина державна система цивільного захисту: структура та рівні функціонування.

3. Правове регулювання цивільного захисту в Україні: Кодекс цивільного захисту.

4. Сили цивільного захисту: склад, завдання, порядок залучення.

5. Оповіщення та інформування населення у сфері цивільного захисту.

6. Класифікація надзвичайних ситуацій за походженням і масштабом наслідків.

7. Моніторинг і прогнозування виникнення надзвичайних ситуацій.

8. Аналіз причин виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій техногенного характеру.

9. Планування заходів цивільного захисту на об'єктах господарської діяльності.

10. Організація цивільного захисту на об'єктах господарювання у мирний час.

11. Особливості цивільного захисту в умовах воєнного стану.

12. Евакуаційні заходи як спосіб захисту населення у надзвичайних ситуаціях.

13. Інженерний захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.

14. Засоби індивідуального та колективного захисту населення.

15. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій: організація та проведення робіт.

**Критерії оцінювання ІНДЗ
(дослідження у вигляді реферату)**

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Складання плану реферату, обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань.	2 бали
2.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	3 балів
3.	Дотримання правил реферування наукових публікацій, дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титовий аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	2 бали
4.	Висновки, обґрунтованість власної позиції	1 бали
5.	Захист, презентація.	2 бал
Разом		10 балів

4.3.3. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Правові та організаційні основи охорони праці. 1. На підприємстві прийнято на роботу неповнолітню особу для виконання робіт, які за нормативними актами належать до важких та шкідливих. Проаналізуйте правомірність такого рішення роботодавця та запропонуйте алгоритм дій служби охорони праці для усунення порушення. 2. Порівняйте повноваження державного нагляду і громадського контролю за охороною праці та обґрунтуйте, у яких випадках профспілковий контроль може виявитися ефективнішим за державний нагляд.	7/9
2	Організація охорони праці на підприємстві. 1. На підприємстві протягом року зафіксовано зростання кількості нещасних випадків, пов'язаних із недостатнім рівнем підготовки працівників. Розробіть пропозиції щодо вдосконалення системи навчання та інструктажу з охорони праці, які дали б змогу знизити рівень травматизму. 2. Працівник отримав професійне захворювання внаслідок тривалого впливу шкідливого виробничого фактора, який не був своєчасно виявлений атестацією робочого місця. Визначте, які заходи соціальної захищеності мають бути застосовані до потерпілого, та запропонуйте механізм запобігання подібним випадкам у майбутньому.	7/10
3	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії та пожежної безпеки. 1. На виробничій дільниці рівень шуму та освітленості не відповідає гігієнічним нормативам, що призводить до швидкої втоми працівників. Обґрунтуйте комплекс санітарно-гігієнічних заходів для приведення умов праці у відповідність до нормативних вимог. 2. Проаналізуйте типову ситуацію виникнення пожежі на об'єкті через	11/12

	порушення правил пожежної безпеки та розробіть план профілактичних заходів, спрямованих на мінімізацію подібного ризику.	
4	Категорії й поняття безпеки життєдіяльності. 1. На основі конкретного побутового випадку (наприклад, ураження електричним струмом у домашніх умовах) визначте причини виникнення небезпеки та запропонуйте систему заходів щодо її попередження.	5/9
5	Природні та техногенні небезпеки та їхні наслідки. 1. Оберіть один вид природної небезпеки (повінь, землетрус, посуха тощо), характерний для певного регіону України, та обґрунтуйте комплекс заходів щодо зниження ризику для населення і об'єктів економіки цього регіону. 2. Розгляньте гіпотетичну аварію на техногенно небезпечному об'єкті вашого регіону та визначте можливі наслідки для населення, довкілля та економіки, а також першочергові заходи реагування.	7/9
6	Соціально-політичні небезпеки. 1. Проаналізуйте ситуацію виникнення масової паніки серед населення під час надзвичайної ситуації та запропонуйте алгоритм дій, спрямований на стабілізацію психологічного стану людей і запобігання негативним наслідкам натовпу.	7/10
7	Основи цивільного захисту. 1. На прикладі конкретного об'єкта господарювання визначте, які ланки єдиної державної системи цивільного захисту мають бути залучені у разі виникнення надзвичайної ситуації, та обґрунтуйте порядок їхньої взаємодії. 2. Оцініть ефективність системи оповіщення населення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації в умовах конкретного населеного пункту та запропонуйте шляхи її вдосконалення.	7/11
8	Моніторинг та планування заходів цивільного захисту. 1. На основі даних моніторингу техногенної небезпеки визначте ймовірні причини виникнення надзвичайної ситуації на умовному об'єкті господарювання та розробіть план запобіжних заходів цивільного захисту. 2. Порівняйте особливості планування заходів цивільного захисту на об'єкті господарської діяльності у мирний час та в умовах воєнного стану, визначивши ключові відмінності та додаткові ризики.	7/12
	Усього	60/82

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. <i>Охорона праці</i>			

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці.. (7 год)	Співбесіда, виконання завдання	2	I-III
Тема 2. Організація охорони праці на підприємстві. (7 год)	Співбесіда, виконання завдання	2	III-IV
Тема 3. Основи фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки. (11 год)	Співбесіда, виконання завдання	2	V -VI
Всього: 25 год	Всього: 6 балів		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Безпека життєдіяльності			
Тема 4. Категорії й поняття безпеки життєдіяльності.. (5 год)	Співбесіда, виконання завдання	2	VII-VIII
Тема 5. Природні, техногенні небезпеки та їхні наслідки. (7 год)	Співбесіда, виконання завдання	2	IX-X
Тема 6. Соціально-політичні небезпеки, (7 год)	Співбесіда, виконання завдання	2	X-XI
Всього: 19 год	Всього: 6 балів		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Цивільний захист			
Тема 7. Основи цивільного захисту. (7 год)	Співбесіда, виконання завдання	2	XII-XIII
Тема 8. Моніторинг та планування заходів цивільного захисту. (9 год)	Співбесіда, виконання завдання	1	XIV-XV
Всього: 16 год	Всього: 3 балів		
Разом: 60 год	Разом: 15 балів		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- словесні: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint) з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту; семінари з обговорення нормативно-правових актів у сфері охорони праці; пояснення порядку дій у надзвичайних ситуаціях; розповідь про типові виробничі небезпеки та засоби їх запобігання; бесіда щодо організації безпечних умов праці на робочому місці;

- наочні: спостереження за роботою засобів індивідуального та колективного захисту; ілюстрація типових небезпечних виробничих факторів за допомогою схем, плакатів, відеоматеріалів; демонстрація прийомів надання

домедичної допомоги, порядку евакуації, використання засобів пожежогасіння та індивідуального захисту;

- практичні: вправи з відпрацювання алгоритмів дій у надзвичайних ситуаціях, тренування з використання засобів індивідуального захисту, розв'язання ситуаційних задач з охорони праці.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні (аналіз конкретних випадків виробничого травматизму з виведенням загальних закономірностей), дедуктивні (застосування загальних нормативних вимог до конкретних виробничих ситуацій), аналітичні (розбір причин нещасних випадків та надзвичайних ситуацій), синтетичні (формування цілісної системи знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту).

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні (засвоєння нормативних вимог, порядку дій за інструкціями), пошукові (визначення потенційних небезпек на конкретному робочому місці), дослідницькі (аналіз причин виникнення надзвичайних ситуацій та розробка заходів їх запобігання).

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти з нормативно-правовими актами, підручниками та інструкціями з охорони праці; виконання індивідуальних навчальних проєктів з розробки заходів безпеки для конкретних видів діяльності.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії щодо актуальних проблем охорони праці та цивільного захисту в сучасних умовах; створення ситуації пізнавальної новизни через аналіз реальних випадків надзвичайних ситуацій; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій, розбір нестандартних кейсів виробничого травматизму тощо).

5.3. Інклюзивні методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються спеціальні інклюзивні методи навчання: диференційоване та індивідуалізоване навчання; адаптація навчальних матеріалів і завдань з охорони праці до індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти; використання доступних цифрових та мультимедійних ресурсів; поєднання індивідуальних, парних і групових форм роботи; створення безпечного, доброзичливого та недискримінаційного освітнього середовища; забезпечення гнучких форм комунікації та оцінювання результатів навчання.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається із трьох змістових модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачу освіти, який неспроможний до навчання чи виконання

	фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.
--	---

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	відмінно	5	зараховано	A	відмінно
82 – 89	добре	4		B	добре (дуже добре)
75 – 81	добре	4		C	добре
64 – 74	задовільно	3		D	задовільно
60 – 63	задовільно	3		E	задовільно (достатньо)
35 – 59	незадовільно	2	не зараховано	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів		
I. Обов’язкові									
1.1. Відвідування лекцій	1								
1.2. Робота на семінарському і практичному занятті	25	2	7	3	11	2	7		
1.3. Виконання завдань для самостійної роботи	15	3	6	3	6	2	3		
1.4. Виконання модульної роботи	40	-	20	-	10	-	10		
1.5. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)	20	1		1		1	10		
Разом			33		27		30		
Максимальна кількість балів за обов’язкові види роботи: 90									
II. Вибіркові									
Виконання завдань для самостійного опрацювання									
2.1. конспект із теми (модуля) за заданим планом								2	

Оцінка за залік: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
25 – 30 та більше	відмінно	5	A	відмінно
20 – 24	добре	4	BC	добре
15 – 19	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 14	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття, мета та основні завдання охорони праці. Основні терміни та визначення.
2. Конституційні засади та законодавство України про охорону праці.
3. Основні принципи державної політики у сфері охорони праці.
4. Гарантії прав працівників на охорону праці. Пільги та компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
5. Особливості охорони праці жінок, неповнолітніх та осіб з інвалідністю.
6. Державне управління охороною праці та державний нагляд за її дотриманням.
7. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.
8. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.
9. Система управління охороною праці на підприємстві, в установі, організації.
10. Служба охорони праці: статус, завдання, функції, права та обов'язки її працівників.
11. Акти та інструкції з охорони праці: види, зміст, порядок розроблення та затвердження.
12. Навчання та перевірка знань працівників з питань охорони праці.
13. Види інструктажів з питань охорони праці та порядок їх проведення.
14. Виробничий травматизм і професійні захворювання: поняття, причини, профілактика.
15. Нещасні випадки виробничого характеру та порядок їх розслідування.
16. Фінансування та стимулювання заходів з охорони праці.
17. Фізіологія праці. Працездатність людини та її динаміка.
18. Гігієна праці та виробнича санітарія. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів.
19. Мікроклімат виробничих приміщень: параметри, вплив на організм людини, нормування.
20. Виробниче освітлення: види, основні світлотехнічні характеристики, нормування.
21. Вимоги до освітлення та мікроклімату в бібліотеках, архівах і читальних залах.
22. Шум і вібрація: поняття, вплив на організм людини, заходи захисту.
23. Дія електричного струму на організм людини. Домедична допомога при ураженні струмом.
24. Пожежа та процес горіння: умови виникнення і припинення. Основні причини пожеж.
25. Класифікація пожеж і категорії приміщень за вибухопожежною та пожежною небезпекою.
26. Засоби пожежогасіння та системи пожежної сигналізації.
27. Дії персоналу при виникненні пожежі. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки.

28. Пожежна безпека бібліотечних та архівних фондів: особливості захисту документів.
29. Безпека життєдіяльності як наука: поняття, мета, завдання, понятійний апарат.
30. Життєве середовище людини. Джерела небезпек та їх класифікація.
31. Небезпека, небезпечний і шкідливий фактори: поняття та взаємозв'язок.
32. Ризик: поняття, види, кількісна оцінка. Прийнятний, допустимий і неприйнятний ризик.
33. Управління ризиком. Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні безпеки.
34. Психофізіологічні фактори безпеки людини. Вплив стресу та втоми на безпеку діяльності.
35. Природні небезпеки: класифікація та правила безпечної поведінки.
36. Техногенні небезпеки. Аварії та катастрофи техногенного характеру.
37. Хімічні та біологічні небезпеки. Гранично допустима концентрація шкідливих речовин.
38. Іонізуюче випромінювання: джерела, види, вплив на організм людини.
39. Соціально-політичні небезпеки: види та характеристика.
40. Збройні конфлікти та воєнні загрози. Правила поведінки під час обстрілів і повітряної тривоги.
41. Тероризм як соціально-політична небезпека. Дії при загрозі терористичного акту.
42. Соціальні небезпеки: масові заворушення, шахрайство, кібершахрайство, залежності.
43. Цивільний захист як складова національної безпеки. Кодекс цивільного захисту України.
44. Єдина державна система цивільного захисту: структура та режими функціонування.
45. Надзвичайні ситуації: поняття, класифікація, рівні.
46. Захист населення у надзвичайних ситуаціях: укриття, евакуація, засоби індивідуального захисту.
47. Оповіщення та інформування населення про загрозу виникнення надзвичайних ситуацій.
48. Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій.
49. Планування заходів цивільного захисту в установі. План реагування на надзвичайні ситуації.
50. Домедична допомога постраждалим у надзвичайних ситуаціях.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 1) Опорний конспект лекцій.
- 2) Конспект.
- 3) Запитання і завдання до заліку.
- 4) Основні законодавчі та нормативно-правові акти:
 1. Кодекс законів про працю України. (Затверджується Законом № 322-VIII

- від 10.12.71) / Верховна Рада Української РСР. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР), 1971, додаток до № 50, ст. 375. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 14.08.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 – 330). / Верховна Рада Української РСР. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР), 1984, додаток до № 51, ст.1122. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 01.10.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>.
 3. Кодекс цивільного захисту України / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 10.06.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
 4. Конституція України. Основний закон / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 01.01.2020. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
 5. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 23, ст.121. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 14.08.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
 6. Основи законодавства України про охорону здоров'я. Закон України / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 23.04.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
 7. Правила пожежної безпеки в Україні (НАПБ А.01.001-2004), затверджені наказом МНС України 19.10.2004 № 126. (Зі змінами від 18.02.2008 (№ 128) та від 24.02.2012 (№ 537). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15#Text>.
 8. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Закон України / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст.218. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 14.01.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>.
 9. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги при невідкладних станах, затверджено наказом МОЗ України 09.03.2022 № 441. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#n36>.
 10. Про затвердження Правил техногенної безпеки, затверджено наказом МВС України 05.11.2018 № 879. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1346-18#Text>.
 11. Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затверджено наказом МВС України 09.07.2018

- № 579. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#Text>.
12. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення розділу «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)» у складі проектної документації об'єктів, затверджено наказом МНС України 10.02.2012 № 485. Режим доступу: https://zakononline.com.ua/documents/show/40143_40143.
 13. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання. Закон України / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 22, ст.115. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 24.02.2020. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
 14. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні. Закон України / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 21, ст. 253. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 19.12.2024. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>.
 15. Про охорону атмосферного повітря. Закон України / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 50, ст. 678. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 05.08.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>.
 16. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст.546. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 01.01.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
 17. Про охорону праці. Закон України / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 49, ст.668. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 14.08.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
 18. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). Закон України / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 34, ст.227. (Бібліотека офіційних видань). Поточна редакція – від 07.11.2012. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
 19. Про реалізацію інженерно-технічних заходів під час проектування об'єктів будівництва, затверджено наказом МНС України 23.05.2012 № 829. Режим доступу: https://zakononline.com.ua/documents/show/29830_29830.

8.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

При проведенні лекцій та практичних занять використовуються презентації з використанням інтерактивної дошки.

Мультимедійні матеріали

1. Техніка безпеки в комп'ютерному класі. URL: <https://youtu.be/1RY1VUU7f38> (дата звернення: 27.08.2024).
2. Природні небезпеки. URL: <https://youtu.be/jvTDEw-6OWI> (дата звернення: 27.08.2024).
3. Інформаційно-просвітницький захід з основ мінної безпеки. URL: <https://www.youtube.com/live/hW1Vpz4MybY?si=kVOjbeDKe3L0jrVt> (дата звернення: 27.08.2024).
4. Навчальний фільм про правила евакуації під час виникнення надзвичайних ситуацій. URL: <https://youtu.be/brykdd6NOz8> (дата звернення: 27.08.2024).
5. Перша допомога – базові дії. Перевірка стану свідомості та дихання людини. URL: https://youtu.be/UUTh_QjgfcA?si=uOezhoRrw7xDhVx (дата звернення: 27.08.2024).
6. Серцево-легенева реанімація дорослого: непрямий масаж серця і штучне дихання. URL: <https://youtu.be/E1N9YYH5JbU?si=qBaUvRFFSuxouT3s> (дата звернення: 27.08.2024).
7. Перша допомога при кровотечах. URL: https://youtu.be/7yz8CKJ6_34?si=hHA9CdOwRBP5C2Gf (дата звернення: 27.08.2024).

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для здобувачів освіти із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

8.2. Глосарій

(термінологічний словник)

1. **Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи** – це роботи, спрямовані на пошук, рятування і захист населення, уникнення руйнувань і матеріальних збитків, локалізацію зони впливу небезпечних чинників, ліквідацію чинників, що унеможливають проведення робіт або загрожують життю рятувальників.

2. **Безпека виробничого обладнання** – це здатність технічних систем зберігати безпечний стан при виконанні заданих функцій в умовах, регламентованих нормативною документацією.

3. **Безпека праці** – це стан виробничих умов, за яких унеможлиблюється вплив шкідливих або небезпечних виробничих чинників на організм людини.

4. **Вибух** – процес надзвичайно швидкого горіння, що супроводжується швидким наростанням тиску і має велику руйнівну здатність.

5. **Виробнича санітарія** – це система організаційних і технічних заходів, що запобігають дії шкідливих виробничих чинників на організм людини або зменшують цю дію.

6. **Виробниче середовище** – частина оточуючого людину зовнішнього середовища, що створене природно-кліматичними умовами і професійними чинниками, що впливають на організм у процесі трудової діяльності.

7. **Вогнестійкість** – це здатність будівельних конструкцій зберігати свої робочі функції і властивості під дією високих температур пожежі.

8. **Гігієнічний норматив** – науково обґрунтований та офіційно регламентований рівень шкідливого чинника, перевищення якого може призвести до захворювань або інших несприятливих наслідків для людини й оточуючого природного середовища.

9. **Гігієна праці** – це розділ профілактичної медицини, що вивчає вплив на організм людини трудового процесу і чинників виробничого середовища з метою наукового обґрунтування нормативів та інших засобів профілактики професійних захворювань та інших несприятливих наслідків дії умов праці на працівників.

10. **Горіння** – складний фізико-хімічний процес, що супроводжується виділенням теплоти і випромінюванням світла.

11. **Гранично допустима концентрація (ГДК, ГДУ)** – концентрація шкідливої речовини у повітрі робочої зони, дія якої незалежно від наявності інших шкідливих чинників, що не перевищують нормативів при роботі встановленої тривалості, протягом усього трудового стажу не призведе до захворювання або іншого відхилення у стані здоров'я як самого працівника, так і його нащадків.

12. **Евакуація** – процес виведення населення і життєважливих ресурсів першої необхідності з території можливої загрози від катастрофи чи воєнного конфлікту.

13. **Засіб індивідуального захисту (ЗІЗ)** – пристрій, що забезпечує захист організму людини від небезпечних і шкідливих виробничих чинників.

14. **Категорія робіт** – це розмежування робіт на основі загальних енергозатрат організму (Дж/с).

15. **Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації** – це проведення комплексу заходів, що включає аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, які здійснюються у разі виникнення надзвичайної ситуації і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зони надзвичайної ситуації.

16. **Напруженість праці** – ступінь емоційного навантаження на організм при виконанні трудового процесу, що вимагає переважно інтенсивної роботи мозку при отриманні і переробці інформації.

17. **Небезпечний виробничий чинник** – чинник, що спроможний при недотриманні вимог техніки безпеки призвести до травматизму або іншого різкого погіршення здоров'я чи смерті.

18. **Нещасний випадок** – дія небезпечного чинника на організм під час виконання працівником трудових обов'язків, унаслідок чого виникає травма.

19. **Оперативна група реагування** – це група, яка виїжджає на сигнал тривоги. В ідеалі вона повинна складатися із трьох осіб: водія, охоронця та керівника групи. Але в деяких компаніях, як кажуть експерти, екіпажі укомплектовані не повністю — в них може бути лише дві особи.

20. **Охорона праці** – це система законодавчих актів і відповідних соціально-економічних, технічних, гігієнічних та організаційних заходів, що забезпечують безпеку людини, збереження її здоров'я і працездатності в процесі роботи.

21. **Пожежа** – неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розвивається в часі і просторі і є небезпечним для людей, матеріальних цінностей та навколишнього середовища.

22. **Пожежна безпека** – стан об'єкта, при якому виключено можливість пожежі, а у випадку її виникнення унеможливорюється дія на людей небезпечних чинників пожежі та забезпечується захист матеріальних цінностей.

23. **Пожежна безпека** – це розділ охорони праці, що вивчає теорію процесів горіння, основні поняття та визначення в цій сфері, розробляє систему попередження пожеж та заходи пожежного захисту.

24. **Пожежовибухонебезпечність речовин** – це сукупність властивостей, що характеризують їхню здатність до виникнення й поширення горіння.

25. **Пожежна профілактика** – комплекс організаційних заходів та технічних засобів, спрямованих на запобігання можливому виникненню пожежі чи зменшення її негативних наслідків.

26. **Професійне захворювання** – захворювання, причиною якого є дія шкідливого чинника в умовах виробництва, підтверджена в установленому законом порядку.

27. **Професійне отруєння** – гостра або хронічна інтоксикація, викликана дією шкідливого хімічного чинника в умовах виробництва.

28. **Рациональний режим праці і відпочинку** – співвідношення періодів роботи і відпочинку, за яких висока продуктивність праці поєднується з високою і стійкою працездатністю людини без ознак надмірної втоми протягом можливого тривалого періоду.

29. **Робоча зона** – простір висотою до 2 м над рівнем підлоги або майданчика, на яких знаходяться місця постійного або тимчасового перебування працівників.

30. **Робоче місце** – місце постійного або тимчасового перебування працівників у процесі трудової діяльності.

31. **Робочий час** – це час, встановлений законом, протягом якого відповідно до правил внутрішнього розпорядку або іншого, прийнятого на підприємстві порядку, працівник має виконувати доручену йому роботу або службові обов'язки.

32. **СДОР** – сильнодіюча отруйна речовина.

33. **Самозаймання** – це процес горіння, що виникає через тепло, яке утворюється в речовині внаслідок самоініційованих екзотермічних процесів.

34. **Система стандартів безпеки праці (ССБП)** – це комплекс взаємопов'язаних стандартів, спрямованих на забезпечення безпеки, збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці.

35. **Травматизм (грец. trauma-рана)** – це порушення анатомічної цілісності організму або його функцій унаслідок раптової короткочасної дії будь-якого зовнішнього чинника (механічного, хімічного, термічного та ін.), у результаті чого настає тимчасова або постійна втрата працездатності.

36. **Техніка безпеки** – це система організаційних і технічних заходів та засобів, спрямованих на відвернення впливу на працівників небезпечних виробничих чинників.

37. **Тяжкість праці** – інтегральне поняття, що виражає ступінь функціонального напруження організму при виконанні трудового процесу.

38. **Умови праці** – сукупність виробничих чинників, що формуються під впливом соціально-економічних процесів.

39. **Фізіологія праці** – це розділ гігієни праці, який вивчає зміну функціонального стану організму людини під впливом виробничої діяльності і розробляє фізіологічно обґрунтовані засоби організації трудового процесу, що сприяють попередженню втоми і підтриманню високого рівня працездатності.

40. **Характер праці** – особливості трудового процесу (тяжкість, напруженість, монотонність та ін.), що здатні при відповідних умовах чинити несприятливу дію на здоров'я людини та її працездатність.

41. **Цивільний захист** – комплекс заходів, які реалізуються на території України в мирний час та в особливий період і спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій, запобігання виникненню таких ситуацій і подій, ліквідацію їхніх наслідків, надання допомоги постраждалим, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки.

42. **Цивільна оборона** – система заходів щодо захисту людей та матеріальних цінностей у разі військових дій, стихійних лих або техногенних катастроф, а також підготовка таких заходів і попередні навчання. Одночасно під цивільною обороною розглядають галузь науки, соціально-політичні проблеми, які викликають порушення придатних умов життя та діяльності людей на окремій території (акваторії) або об'єктів на ній (об'єктів на морі), внаслідок аварій, катастроф, небезпечного випадку, проживання на зазначеній території або об'єкті, загибелі людей чи до значних матеріальних збитків.

43. Шкідлива речовина – це та, яка при контакті з організмом людини у випадку порушення вимог безпеки і гігієни праці може викликати захворювання або відхилення у стані здоров'я як у процесі контакту з нею, так і у віддалені строки життя сучасного і наступного поколінь, що визначаються сучасними засобами.

44. Шкідливий чинник – виробничий чинник, що здатний чинити негативний вплив на працездатність і стан здоров'я аж до виникнення професійного захворювання.

8.3. Рекомендована література

Основна

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
2. Грибан В. Г., Негодченко О. В. Охорона праці : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 280 с.
3. Желібо Є. П., Сагайдак І. С. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. 256 с.
4. Запорожець О. І. Безпека життєдіяльності : підручник для студентів вищих навчальних закладів освітніх рівнів «неповна вища освіта» та «базова вища освіта» всіх спеціальностей. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 448 с.
5. Запорожець О. І., Протоєрейський О. С., Франчук Г. М., Боровик І. М. Основи охорони праці : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 264 с.
6. Сукач Ю. Г., Сукач Р. Ю., Ткачук Р. Л., Синельников О. Д. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : практичний посібник. Львів : Растр-7, 2021. 260 с.
7. Чалий Д. О., Сукач Ю. Г., Сукач Р. Ю., Гаврись А. П. Адміністративно-правова діяльність у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки : навчально-методичний посібник. Львів : Растр-7, 2021. 213 с.

Допоміжна

1. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці : навч. посіб. / О. П. Яворовський, В. М. Шевцова, В. І. Зенкіна та ін. ; за заг. ред. О. П. Яворовського. Київ : ВСВ «Медицина», 2018. 288 с.
2. Березуцький В. В., Березуцька Н. Л., Богодист А. О. та ін. Безпека людини у сучасних умовах : монографія / за заг. ред. В. В. Березуцького. Харків : ФОП Мезіна В. В., 2018. 208 с.
3. Михайлюк В. О., Халмурадов Б. Д. Цивільна безпека : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 158 с.
4. Романюк О. О., Горбенко А. В. Безпечне використання енергоємного сушильного обладнання у шкіряному виробництві. Актуальні питання енергозбереження як вимога безпеки життєдіяльності : наук.-техн. зб. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 червня 2018 р.) / Міжнародна академія безпеки життєдіяльності. Київ : Основа, 2018. С. 155–163.
5. Романюк О. О., Скідан В. В., Гончарук А. Ю. Основні вимоги безпеки до виробничого обладнання та технологічних процесів при виробництві товарів широкого вжитку. Енергозбереження та промислова безпека: виклики та перспективи : наук.-техн. зб. : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4–5 червня 2019 р.). Київ : Основа, 2019. С. 237–245.
6. Цивільний захист у схемах : навч. посіб. / А. О. Собакарь, Д. Г. Казначеев, В. Д. Поливанюк, О. І. Бойко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 144 с.
7. Чалий Д. О., Тарнавський А. Б., Сукач Р. Ю., Веселівський Р. Б. Техногенна безпека АЕС. Частина II : навчальний посібник. Львів : Каменярь, 2020. 340 с.

8.4. Інформаційні ресурси

(нормативна база, джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)

1. Правова інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.kiev.ua/>.
2. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Держпраці. URL: <https://dsp.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.
5. Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України. URL: <http://www.mns.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>.
7. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України URL: <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.

8.1. Сертифікаційні програми (електронні курси)

1. Знати, як допомогти. *Онлайн-курс. EdEra.* URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/1785>
2. Будуємо безпечне робоче середовище. Реінтеграція ветеранів.: *Онлайн-курс. EdEra* URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/6340>
3. Зміцнення: бізнес та професійне зростання ветеранок. *Онлайн-курс. EdEra.* URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/6777>
4. Інклюзивне лідерство: як впроваджувати DEI у своєму бізнесі. *Онлайн-курс про принципи різноманіття, рівності та інклюзії. EdEra.* URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/6251>
5. Перша домедична допомога в умовах війни. *Онлайн-курс. Prometheus.* URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/first-aid-during-war/>
6. Рятуй, не ризикуй: онлайн-курс про безпеку волонтерів під час війни. *Онлайн-курс. EdEra.* URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/2360>

8.2. Фахові періодичні видання України з дисципліни

1. Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/Visnuk>.
2. Науковий вісник НЛТУ України. URL: <https://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal/issue/view/245>.
3. Науковий вісник: Цивільний захист та пожежна безпека. URL: <https://nvcz.undicz.org.ua/index.php/nvcz>.
4. Науково-виробничий журнал «Охорона праці». URL: <https://ohoronapraci.kiev.ua/>.
5. Охорона праці і пожежна безпека. URL: <https://oppb.com.ua/>.
6. Пожежна безпека. Збірник наукових праць. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/PB>.

8.1. Універсальні та спеціалізовані інформаційні системи і програмні продукти для опанування дисципліни

Програмне забезпечення	Призначення	Умови використання (вільний доступ в Інтернеті, згідно договору, придбані ліцензії тощо)
Програмний комплекс DIALux evo.	Дозволяє розробляти, розраховувати та візуалізувати світлові рішення для внутрішніх та зовнішніх просторів.	Вільний доступ в Інтернеті.

9. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне¹ матеріально-технічне забезпечення
Лекція, практичне заняття	власний або кафедральний ноутбук	проєктор, інтерактивна дошка, фломастери до неї, приміщення з доступом до Інтернету